

Naročnina mesečno
25 Din, za inozem-
stvo 40 Din — ne-
deljska izdaja ce-
loletno 96 Din, za
inozemstvo 120 Din

Uredništvo je v
Kopitarjevi ul. 6/III

SCLOVENEK

Telefoni uredništva: dnevna služba 2850 — nočna 2996, 2994 in 2850

Izhaja vsak dan zjutraj, razen ponedeljka in dneva po prazniku

Ček. račun: Ljub-
ljana št. 10.650 in
10.349 za inzerate;
Sarajevo št. 7563;
Zagreb št. 39.011,
Praga-Dunaj 24.797

Uprava: Kopitar-
jeva 6, telefon 2992

Nameravana reorganizacija jugoslovanskih univerz

Belgrad, 3. jan. 1. Kakor znano, je prosvetno ministrstvo izdelalo načrt o reorganizaciji jugoslovanskih univerz. Ta načrt predvideva, kakor so nekateri listi že omenili, ukinitve medicinske fakultete v Ljubljani, juridične fakultete v Subotici in filozofske fakultete v Skoplju. Istočasno pa naj bi se tehnične fakultete v Ljubljani, Zagrebu in Belgradu odcepile od univerz in osamosvojile kot samostojne tehnične visoke šole. Prav tako naj bi se od univerz odcepile tudi ostale nehistorične fakultete, kakor kmetijske in gospodarske v Zagrebu in Belgradu.

Prosvetni minister dr. Radenko Stančević je za danes pozval v Belgrad rektorje vseh treh univerz, kakor tudi dekane vseh prizadetih fakultet, da jih obvesti o nameravani reorganizaciji univerz.

V prosvetnem ministrstvu se je danes dopoldne vršila tozadevna konferenca. O izidu te konference udeleženci niso dali nobenih izjav.

Danes popoldne se je vršil na belgradski univerzi sestanek med rektorji in dekani prizadetih fakultet, ki so razpravljali o nastalem položaju.

Revizija in revizija

Verzajska utrdila se je stresla, po osredotočenem ognju od vseh strani so Nemci izvršili glavni naskok in sovražnik (Francoz) se umika, revizija je na pohodu!

To bi bilo v brzojavnem slogu sestavljeno poročilo z bojišča mednarodne politike, kakor ga bereš v nemških listih ob začetku novega leta. Tako gledajo Nemci na mednarodni položaj, ki ga je ustvarilo brisanje reparacij in priznanje enakopravnosti Nemčiji glede oboroževanja. Vnovič je treba zbrati vse sile in zadnji naskok se mora izvršiti še v tem letu, naskok na mejo, da počti železni obroč, v katerega so v Versaillesu vkovali obnemoglo Nemčijo.

Nemec se očitno do sedaj zmaguje opijanje. Le tupač se v Berlinu oglašuje, ki nasvetuje na revizionistično kampanjo počasnejši tempo; sicer bi nastala nevarnost, da revizija za vselej opoša na svojem pohodu. Mi moramo k temu še dodati, da ni spričo manifestacij poljske javnosti proti nemški agitaciji za odstopitev Pomorja nikakega dvoma, da bi javna in diplomatska gonja za revizijo meja lahko dovedla do resnih mednarodnih komplikacij, ki bi se lahko izpreverile v katastrofo. Brisanje reparacij je posebno od malih držav zahtevalo veliko žrtv, vendar so jo davkoplačevalci sprejeli z zavestjo, da storijo veliko delo človekoljubnosti do nemškega naroda in za utrditev miru. Za priznanje enakopravnosti so morali francoski državniki biti že ostrejši boj proti lastni javnosti, ki se je vznemirjala, da ne bi morda Nemčija s svojo povečano vojsko stopila na pot revanše; prav radi tega so Francija in njeni zavezniki stavili mednarodno jamstvo za pogoj priznanja enakopravnosti. Toda vse te žrtve, ki jih je doslej zahtevala nemška revizionistična akcija, so bile ali gospodarskega značaja ali jih radi kasnejše dozorelosti njihovih učinkov javnost ni tako čutila.

Kaj pa revizija meja? Saj vendar ne gre več za mrtev denar — čeprav ga v tej stiski grejejo sraga našega ljudstva — temveč za zemljo gre, vir telesnega življenja in ne samo za zemljo, za kri gre, za živo telo slovanskih narodov. Zaenkrat so na vrsti Poljaki, za njimi bi prišli drugi.

Nemci, ki jim zadnja leta pomaga tudi fašistična Italija, so vsaj zunanje organizirali revizionistično kampanjo res brezhubno. Njihova diplomacija, njihov tisk, njihove poročevalske agencije in malodane vsa njihova znanost je v službi te misli. In koliko stane propaganda za njihovo stvar v svetovnem tisku! Da bi bila njihova akcija uspešnejša, so jo nekoliko poenostavili, zavili so jo v enostavno geslo, ki se jih povprečni človek dvajsetega stoletja, kateremu se vedno mudi in ki ne more nobenemu problemu do jedra, lažje oprime. »Pogodbe ne morejo biti večne, toliko manj diktatili! Za ozemlje, ki meri 16.386 kvadratnih kilometrov in na katerem prebiva 1.070.000 ljudi, so si izmislili označbo »skoridore«. Za vsakega Angleža, posebno Američana in morda tudi Francoza, ki ima sleer več priložnosti brati o tem vprašanju, je torej Pomorje navaden skoridore, ozek pas zemlje, takšen na primer, kakor ga je zahtevalo germanstvo za spoj s Trstom od Beljaka čez Jesenice in Gorico. Da ni v nobeni vojvodini na Poljskem prebivalstvo tako čisto poljsko kakor prav v Pomorju (80%), seveda Nemci ne omenjajo.

Računati moramo z dejstvom, da je nemška propaganda tudi za revizijo meja zelo napredovala v anglosaških državah. Nemci so doslej sijajno operirali s krizo; reparacij so se rešili prav s tem, da so jih krivili gospodarske stiske in da so Američanom dopovedali, da so njihovi dolarji vzdržljivi v Nemčiji prav radi reparacij. Pomorje zahtevajo tudi v imenu krize, v katero so zašli nemški grofi v Vzhodni Prusiji, ki jo loči Pomorje od ostale Nemčije. Anglosasi so za argumente gospodarskega značaja silno dostopni. Tudi v Franciji se najdejo posebno med socialisti politiki, ki bi bili pripravljeni žrtvovati Pomorje za nemško prijateljstvo; celo pomočnik ministrskega predsednika Paul-Boncourja, Pierre Cot, v katerega imajo Nemci zaupanje, je zagovarjal odstranitev »skoridoreja«, dokler se ni nedavno sam prepričal, da gre vendar za ozemlje, ki je v vsakem pogledu poljsko.

Pri vsem tem ima nemška propaganda več prav

organskimi hibi. Verzajski mir je človeško delo in kot takšno nepopolno. Nepopolno bi tudi bilo, ako bi bil v Versaillesu zmagal demokrat in človek Wilson in ne vojak v civilu, zmagovalec Clemenceau, ter angleški imperialist Lloyd George. Verzajski mir je bil takšen, kakor so ga mogli skloniti ljudje, ki so z eno nogo skoraj še stali v mlakah krvi, za katero so delali po pravici ali krivici odgovorno Nemčijo, oziroma nemški imperializem. Ako hočejo Nemci objektivno soditi o Versaillesu, naj pomislijo, kakšen bi bil mir, ki bi ga oni vsilili sovražniku, ako bi bili oni zmagači! In kdo more danes trditi, da bi bila Evropa zmazana danes, to je 14. leto po strašni preizkušnji, po morebitnem novem konfliktu spravi na noge kaj boljšega, kakor je bil Versailles? Okoli 25 milijonov ljudi je bilo prej v Evropi pod tujim gospostvom, v Versaillesu so nastale tri nove slovanske države in število ljudi, ki so ostali izven narodnih držav, je mnogo manjše kakor je bilo pred vojno.

Mirovne pogodbe niso večne. Tudi verzajska je potrebna revizije, in ta je že davno v teku. Pravične revizije meja ni mogoče v načelu odklanjati in Slovanom se je tudi ni treba bati; marsikatera korektura bi bila potrebna nam v prid. Toda revizija, kakor si jo mislijo Nemci in Italijani, ni pravična, ker bi jo radi izvedli po zastarelih bajkah o privilegiranih narodih in rasah. Italijani so zaslužili nad 800.000 Slovanov in Nemcev, zato da bi odrežili okoli 300.000 ljudi lastne narodnosti. Nemci imajo že davno močno manjšino Poljakov, a bi jih radi spravili pod se še en milijon zato, da ne bi ostal noben Nemec na Poljskem. Fašisti vpijejo o potrebi revizije, istočasno pa zahtevajo poleg ogromnih narodnih manjšin, ki jih že imajo, še Dalmacijo! In zakaj ni še noben Nemec predlagal korekture koroske meje? V tej neskladnosti tiči najhujša hiba revizionistične kampanje Nemcev in njihovih slabih zaveznikov Italijanov in prav zato jo moramo z vso odločnostjo odkloniti.

Po našem mnenju je treba iskati zdravila za mednarodno pomirjenje predvsem v pospeševanju smisla za mednarodno solidarnost in narodno strpnost, kakor danes razburjati svet s slimi propagandami.

—ski.

Albanija zopet na dnevnem redu Italijanski načrti ogrožajo mir

Pariz, 3. jan. 14. Desničarski in levičarski opozicijski listi živahno sekundirajo jugoslovanskim protestom proti poskusu Italije, da bi razširila svojo moč v Albaniji. »Echo de Paris« in »Populaire« zahtevata, da morata Anglija in Francija skupno energično nastopiti proti nameram Italije, ki motijo mir. »Populaire« trdi, da namerava Italija Albanijo vojaško zasedati. »Echo de Paris« pa zahteva preiskavo s strani Zveze narodov, ker trianonska pogodba Italiji nikakor ne dovoljuje, da bi postopala v Albaniji po svoji volji brez ozira na tretje države, ter da Jugoslavija in Mala antanta nikdar ne bi moglo dopustiti razširjenja italijanskega vpliva v Albaniji.

V Londonu niso nič kaj z veseljem doznali za načrt italijansko-albanske carinske unije. Albanska vlada je namreč angleški sporočila, da je tako ponudbo od Italije sprejela. Londonski krogi so zadovoljni, da ta načrt še ni zakon in so dali Albaniji razumeti, da bi Anglija za tako zvezo ne bila nič kaj navdušena. Anglija se sicer ne bo preveč vmešavala v evropske in balkanske zadeve, tudi zavzema do Italije dosti prijazno stališče, je pa odločno proti vsaki stvari, ki bi mogla na Balkanu povzročiti nemir. Z zadovoljenjem izjavljajo v Londonu tudi, da je nedavno potovanje dr. Beneša v Belgrad najboljše jamstvo, da bodo tamkaj mirne in spravljive gledali na položaj, tako da ne bo prišlo do komplikacij.

Praga, 3. jan. 14. Češki listi ponavljajo z debelim tiskom vesti o vznemirjenju francoske tiska radi priprave za italijansko-albansko carinsko unijo. Zaenkrat so objavili o tem lasten komentar samo »Narodni listy«, ki pišejo:

Pred plenarno sejo izvršilnega odbora SSSR

Generalno čiščenje ruske komunistične stranke

Moskva, 31. dec. (privatno).

20. januarja se zbere na zasedanje plenum izvršilnega odbora SSSR (Sojuz sovjetskih socialističeskikh respublik), katerega je smatrati za vrhovni parlament sovjetske Rusije. V ospredju diskusije bo državni proračun za leto 1933 in financiranje druge petletke. Govori se tudi, da bo na vrsti vprašanje odstopa Stalina, ki naj bi se nadomestil s tovarišem Kirovim, vendar je treba čakati dejanskega rezultata zasedanja izvršilnega odbora, ker v ruskih zadevah se nikdar ne ve, ali so take napovedi, kakor je napoved o odstopu Stalina, resnične ali pa gole kombinacije, kojih izvor je navadno v emigrantskih krogih Evrope.

Amerikanski tempo industrializacije

Izvršilni odbor bo seveda najprej sprejel poročilo o uspehih petletke na industrialnem polju, o katerih mora tudi največji nasprotnik sovjeto, ako je objektivni, priznati, da so zelo veliki. Vprav fanatično, rekli bi, religiozno oboževanje materialne in tehnične kulture, ki je boljševoikom svojisko, je v mnogih ozirih rodilo naravnost čudeže, na primer tako zvan Dajeprostroj in pa razne industrijske kombinacije, kakor temu v Rusiji v sovjetski terminologiji pravijo. Tako na primer se je osnoval ogromni Uralsko-kuznecki kombinat rudnikov, topilnic, kemičnih fabrik itd., ki je posejan na prostoru 6 milijonov kvadratnih kilometrov. Industrijsko mesto Magnitogorsk je še enkrat tako veliko, kakor je bila vsa uralska topilniška in rudniška industrija sploh pred vojno. Sovjeti so vložili samo v uralski del Uralokuzneckega kombinata (torej niso všteli Baškirijskega kombinata v Kazakstan, ki tudi spadajo k temu kombinatu) 3675 milijonov rubljev, v zapadnosibirski kombinat pa 2500 milijonov rubljev. Če primerjamo te številke z osnovnim kapitalom, ki je bil v teh rajonih naložen, preden se je začela izvajati petletka, potem je treba na vsak način priznati, da gre tu za ogromen napredek. Seveda ni vse čisto zlato, kar

Klub tema ostane stara linija

Značilno je tudi, da se sovjetski listi pritožujejo nad slabimi rezultati ne samo v mnogih kolhozih ampak tudi v sovjozih. Sovhozi so v nasprotju s kolhozi, ki predstavljajo kolektivizirana biva zasebna gospodarstva, vzor na državna gospodarstva, ki se obdelujejo direktno od robotnikov države, da se tako izrazimo. Tudi državne ekonomije, ki jih je v celoti Uniji 224 z 12 milijoni hektarjev zemlje, kljub svoji tehnični popolnosti in zadostnim inventarjem niso dali toliko žita, kolikor ga je treba za normalno prehrano vsega gospodarstva. Od začetka so sovjetski funkcionarji na teh gospodarstvih delali po sistemu in v smislu stranke, so se pa potem prilagodili kmet-skemu prebivalstvu in njegovim potrebam, to se pravi, da niso oddali državi toliko žita, kolikor je predpisano, ampak so velik del prodali v svobodni trgovini.

Dočim zdrava pamet na podlagi teh rezultatov tirja, da bi se kolektivizacija omejila in v gotovem obsegu dala prostor zasebnemu gospodarstvu, pa sovjeti nečesto izvajati posledice, kakor bi bilo treba v očigled slabemu prehranjenemu stanju ruskega kmeta, pa tudi delavca, ki povprečno vzeto, živi pod dostojnim življenjskim standardom, ampak so fanatično prepričani, da ti nedostatki izvirajo iz še ne-

se sveti, toda to je iz težav ruske psihologije in zgodovine umevno — napor pa je velik. V Baškiranu se v glavnem mestu Ufa gradi motorska fabrika za 100.000 motorjev in sovjeti upajo, da bodo mogli kmalu pristopiti k gradbi ogromne severno-sibirske transverzalka, ki bi tekla iz Sverdlovske (bivšega Jekaterinburga) do Tihega Oceana do pristanišča, ki leži med Vladivostokom in Kamčatko.

Agrarni kolektivizem pa ni dal povoljnih rezultatov

Čisto drugačni pa so rezultati tako zvane poljedelske petletke. Tukaj je fanatizem sovjeto dosegel ravno nasprotno rezultate nego na polju industrializacije. Prezirajoč mentaliteto kmeta in naravno osebnost kmetkega dela so sovjeti pod Stalinom napravili napako, katere Ljennin kljub temu, da se njegova ideologija od Stalinove v ničemer ni razlikovala, gotovo ne bi napravil. Prisilna in do skrajne meje izvedena kolektivizacija, ki je vzela kmetu vsako individualno pravico razpolaganja z zemljo, omejujoč njegovo osebnostno svobodo samo na štiri stene doma, vrta in nekaj drobnice, je rodila kmetu skrajno nevoljo in namesto, da bi se njegova delavnost dvignila, kakor so pričakovali sovjetski teoretiki, je le padla. Natančne številke niso znane in se bržčas tudi ne bodo objavile, toda iz pisanja sovjetskih organov je jasno razvidno, da so doživeli z ozirom na pričakovano količino poljedelske produkcije precej veliko razočaranje. Citiramo samo sovjetske liste, ako ugotovimo, da je na primer neke na površini 26.000 hektarjev poginilo vse žito že na klasu, ker so kmetje iz nevolje nad socializacijo enostavno odšli na delo v mesto in posev prepuščili usodi. Nekatere druge je na površini 7000 hektarjev že požeto žito enostavno ostalo ležati pod snegom. Ponekod so enostavno goljufali s tem, da so traktorji z mašinami za sejanje tekli po neposejani zemlji, kakor da bi se bila obdelala, med tem ko se v resnici ni.

Nova petletka bo šla sicer za povečanjem odstotka produkcije velike industrije na vsej črti — tako naprimer hočejo avtomobilsko produkcijo povečati za celih 60% — bo pa posvetila večjo pažnjo domači industriji, ki proizvaja predmete dnevne potrebe. Sovjeti hočejo doseči, da bi vrednost te produkcije z koncem leta 1933 znašala 5 in pol milijona rubljev. V prvi vrsti se bo pa v bodoče gledalo na znižanje administrativnih stroškov in na štednjo državnih dotacij in se bo vsako razsipavanje smatralo kot zločin in strogo kaznovalo. Ker je med prvo petletko ostalo mnogo stavb nedovršenih, se bo naložilo komunalnim organom, da stanovanjske stavbe dogradijo. V teh ukrepih se vidijo mnogi nedostatki prve petletke, ki jih hočejo popraviti.

To bo torej letos glavni predmet razprav izvršilnega odbora SSSR.

—x—

tija neki prijatelji v Milanu, v katerem ji piše, da je sam Mussolini zapleten v korupcijsko afero. Prav radi tega očitka je prišlo med obema do razkola. Mussolini je bil ljubosumen na Turatija, ker si je znal pridobiti ugled in utreti pot naprej. Do odkritega spopada pa je prišlo pred dvema le-

tona pri odločitvi neke nove palače v Brescii, kjer je bila vzidana spominska plošča, da je bilo poslopje zgrajeno po zaslugi Turatija. Mussolini je zahteval odstranitev plošče in kmalu nato je bil Turati odstavljen s svojega mesta generalnega tajnika. Ker pa je še naprej intrigiral proti Mussolinu, ga je interniral kot svoj čas d'Annunzia.

V fašističnih krogih je povzročila vest o begu Turatija vznemirjenje, ker smatrajo, da pomeni to slabost fašizma, ki mu bo znala škodovati.

Senzacija: Turati pobegnil

Pariz, 3. jan. 14. Semkaj je prispel bivši tajnik fašistične stranke in bivša desna Mussolinijeva roka, Turati. Turati je bil nad leto dni interniran v nekem sanatoriju ob Gardskem jezeru, ko so ga po sporu z Mussolinijem proglasili za umobolnega. Fašistične oblasti so drzale internacijo Turatija v največji tajnosti, kar pa je sedaj preprečil sam Turati. V začetku so namreč mislili, da se Turati nahaja pri svojih prijateljih v Italiji, sedaj pa so ugotovili, da je pobegnil v inozemstvo. Po zadnjih vestih iz antifašističnih krogov se je Turati sestal v Parizu z antifašisti, kjer pripravlja veliko akcijo proti Mussoliniju in njegovemu režimu.

Turati je bil svoj čas glavni tajnik fašistične stranke kot predstavnik rimskega društva, ki pred tem ni bilo naklonjeno Mussoliniju in brutalnosti fašističnega režima. Turati je v stranko uvedel boljše manire, obenem pa najhujšo bolezen: korupcijo. Ob času, ko je bil glavni fašistični tajnik, se je namreč korupcija tako razvila, da je zelo škodila ugledu fašizma. O tem priča tudi pismo Tura-

Ob japonski olenzivi na Peking

Amerika silno vznemirjena

New York, 3. jan.

Odbor »devetnajstoric« v Ženevi se zmiraj ni našel rešitve japonsko-kitajskemu konfliktu v Mandžuriji. Iz Mukdena pa prihajajo semkaj vesti, da se japonska oblast v Mandžuriji zmiraj bolj uveljavlja. Zadnji čas Japonci ne mislijo samo, da ojačijo položaj vladarja Mandžurije, kitajskega princa Herryja Pu-ji, ampak žele celo, da bi razširili njegovo oblast še na vso severno Kitajsko. Vse te vesti, dasi v dobršni meri najbrž izvirajo tudi iz kitajskih nacionalističnih krogov, v amerškem javnem mnenju le še večja nerazpoloženje napram japonskim političnim ciljem.

Razpadanje Kitaja grozi vsemu političnemu ravnotežju v Pacifiku.

Japonski krogi se dobro zavedajo, da jim v Združenih državah ameriških raste vedno nevarnejši nasprotnik. Vprašanje japonskega protektorata nad Mandžurijo je po večši fašistični propagandi vojaške nacionalistične stranke na Japonskem danes vprašanje obstoja in bodočega razvoja japonske države. Ker je zato pri današnjem napetem razmerju med Združenimi državami ameriških in Japonsko zmiraj računati s konfliktom, se v japonski admiraliteti zmiraj bolj in bolj računa, da se revidirajo vse postavke londonskega mornariškega dogovora o razorožitvi v Pacifiku. Londonski dogovor namreč točno določa razmerje ameriške, angleške in japonske mornarice. Po tem ključu japonska mornarica v gotovih kategorijah vojnih ladij ne bi smela prekoračiti razmerja 5 proti 10. Japonci bi predvsem radi videli, da Združene države ameriške odpravijo velike vojne ladje, gosilke artiljonov, ameriška admiraliteta pa o tem ne bi smela slišati in japonsko in ameriško javno mnenje prepričuje zmiraj bolj in bolj mnenje, da stojimo pred novo tekmo za pomorsko oboroževanje v Pacifiku, ki bo neizogibno zrušilo vse politično ravnotežje, ki se je v zadnjih letih po svetovni vojni tako težko zvarilo na treh diplomatskih konferencah.

Kdo bo izkoristil rusko prijateljstvo?

Izgleda, da se usoda kitajske republike nagiba h kraju in jo zato zapuščajo najradikalnejši njeni advokati. Vlogi ruske diplomacije v delitvi Kitaja

se tukaj pripisuje velika važnost in dandana je si gurno, da bo Roosevelt takoj de iure priznal Sovjetsko Rusijo in vstopil v diplomatske odnose z Moskvjo. Sicer je tudi nankinška vlada odposlala nedavno v Moskvo svojega najposobnejšega diplomata dr. Chena kot poslanika, ki je letos v Ženevi tako uspešno odločil šanghajski konflikt Kitajski v prid. Vendar se zdi, da je moskovska vlada že zdavnaj tvegala vso načelno interesantnost kitajskih načel o krivici in pravici in da se v tišem sporazumu o japonsko pripravljajo, da iz kitajskega požara odnese toliko plena, kolikor ga more dopustiti najneposrednejša politična objektivnost. Mongolija je že od nekdaj torišče ruskega upliva na Daljnem Vzhodu, kakor je danes Mandžurija torišče japonskega. Za ceno znošnega sporazuma za delež v Mandžuriji Japonska sigurno ne bi protestirala, da si Rusija prilasti najzapadnejši del Mongolije, provinco Hsin-Cian, ki je podaljšek Turkestanu pod altajskim pogorjem.

Amerika prisiljena, da ojači svoj imperij v Pacifiku.

Ta razvoj dogodkov Združene države ameriške silijo, da se izrabi vsi momenti, ki bi mogli zagurati odstranitev ameriško-japonskega vojnega konflikta. Japonci so dozdaj v Mandžuriji prelomili že določbe spakta devetorice, pakt Zveze narodov in Kellog-Briandov pakt. V Ženevi je sedaj poro-

čilo Lytteltonove komisije o značaju japonske okupacije Mandžurije. Gotovo je, da bo ameriška diplomacija z vsemi razpoložljivimi sredstvi podprla ženevsko institucijo, da izšli od japonske priznanje vseh zahtev določil mednarodnega prava in morale, na katere bo morala in edino mogla opozoriti Japonske ženevska Zveza narodov.

Ker pa bodo ti zaključki najbrž le zelo plačonske narave, morajo Združene države ameriške same gledati na to, da v Pacifiku ničesar ne store, kar bi moglo imeti silne posledice za prestiž ameriškega vpliva v Pacifiku in na Daljnem Vzhodu.

Ameriški senat in parlament sta nedavno sprejela »Independence-Bill« o Filipinih. Predsednik severnih držav Amerike pa se nikakor še ne more odločiti, da bi ta zakon o samostojnosti Filipinov podpisal. Filipinski otoki so namreč prevažna vojaška baza vseh operacij v Pacifiku, ki v neizbežnosti eventualnega konflikta z Japonsko za ameriško admiraliteto le preveč pomeni. Sicer bo ameriško poljedelstvo dovolj filipinskih produktov na ameriški trg le še bolj škodoval in se doseljevanje Filipincev v Ameriko še ne bo ustavilo. Politični razlogi pa so danes za ameriško vladno važnejši od gospodarskih in socialnih. Senca ameriško-japonskega konflikta mora zaenkrat tudi še zadušiti stremljenje Filipincev po svobodi in demokraciji.

Japonci zavzeli Šanghajkvan

London, 3. jan. 2. Spopad pri Šanghaj-Kvanu je začetek novih japonskih operacij v Mandžuriji. Mesto Šanghaj-Kvan leži na meji južne Mandžurije poleg velikega kitajskega zidu in odpira pot v Peking. V soboto je prišlo do prvih spopadov med kitajskimi in japonskimi četami, v nedeljo in ponedeljek pa so japonske opazovalne čete bombardirale mesto. Sreči, to je ob 10 v ponedeljek, so Japonci izvršili napad na mestno trdnjavo, ki je po parurnem kravem boju padla in so jo zasedle japonske čete. Po japonskih poročilih so kitajske izgube velike, med tem ko izgube Japoncev znašajo 10 mrtvih in 50 ranjenih vojakov. V napadu je sodelovalo tudi japonsko topništvo. Japonska

letala so že od sobote ponoči do danes trikrat bombardirala mesto.

Vse kaže, da spopad pri Šanghaj-Kvanu ne bo ostal izoliran, temveč se bodo pričele nove sovražnosti, kajti Japonci nameravajo izvršiti projektirano ofenzivo, ki ima namen, da severne kitajske pokrajine priključi Mandžuriji in tako ustvari novo kitajsko monarhijo. Južna Kitajsko pa bi ostala pod oblastjo republikanske vlade v Nankingu.

Iz Nankinga javljajo, da bo kitajska vlada zahtevala, da se še pred določenim rokom sestane skupščina Zveze narodov v Ženevi in da resno razmotri incident pri Šanghaj-Kvanu ter prepreči nove spopade na Daljnem vzhodu.

Konferenca s časnikiari naše države

Belgrad, 3. januarja. 1. Po iniciativi centralnega predsedstva se je danes dopoldne in popoldne vršila v finančnem ministru konferenca med finančnim ministrom dr. Gjorgjevičem in šesti najbolj razširjenih časopisov v naši državi. Popoldanski konferenci je prisostvoval tudi predsednik vlade dr. Rškidić.

Poštna hranilnica pojasnjuje

Belgrad, 3. jan. AA. Ker se zadnje izpremembe v navodilih o poslovanju Poštne hranilnice pri izplačevanju vlog, ki jih lastniki čekovnih računov pošiljajo po čekovnih nakaznicah, napačno tolmačijo v javnosti, izjavlja Poštna hranilnica:

da te izpremembe niso v nobeni zvezi z izplačevanjem vlog pri Poštni hranilnici, temveč se le nanašajo na izplačevanje tistih vlog, ki so na razpolago na čekovnih računih n. pr. za izplačilo pokojnin, invalidnin, podpor itd. Poštna hranilnica izplačuje vse vloge kakor doslej najkulantnejše.

Berlinske izmišljotine

Belgrad, 3. jan. AA. Vest berlinskega lista »Börsen-Zeitung«, da se 12. t. m. sestanejo na konferenco zastopniki generalnih štabov držav Male antante, je povsem brez podlage in vrhu tega še tendenčna. Prav tako je neutemeljena trditev drugih berlinskih listov, da se med Českoslovaško in Jugoslavijo sestavlja konvencija o prehodu njunih čet čez avstrijsko ozemlje v slučaju potrebe.

Belgrad, 3. januarja. 1. Za božične praznike je izdal Senat za siromake v Ljubljani, Zagrebu, Splitu, Sarajevu, Subotici in Belgradu ter Skoplju podporo 14.000 Din, za siromašne dijakke na ljubljanski, zagrebški in belgradski univerzi ter na juridični fakulteti v Subotici in filozofski fakulteti v Skoplju 31.000 Din.

Zagrebska vremenska napoved: Povečini oblačno, tnežno in zmerno vreme.

Irski parlament razpuščen

Za ločitev ali za skupnost z Anglijo

London, 3. jan. tg. Danes dopoldne je irski državni predsednik de Valera objavil razpust irskega Daila. Nove volitve so razpisane že 4. januarja, prva seja parlamenta pa bo 8. februarja. Usoda de Valere se je zdela za zapletena, če bi ga bili v parlamentu zapustili delavski priistaši, kar se je zdelo neizogibno radi rigoroznega varčevalnega programa vlade. S tem, da je razpisal nove volitve, pa se je njegov položaj izboljšal. Doslej je štela njegova stranka 72 poslancev, stranka Cosgravea

55 poslancev, neodvisni 15 in delavska stranka 7 mandalov.

Nove volitve bodo jako hude. Nasprotniki de Valere pod Cosgravejem so se združili, da ga porazijo pod geslom gospodarske sanacije dežele, koje gospodarstvo je de Valera spravil v največje težave s carinsko vojno z Anglijo.

De Valera bo nasproti temu razvil geslo polne ločitve od Anglije, pri čemer ga bo podpirala republikanska prostovoljska armada.

Skrajna francoska levica za revizijo

Pariz, 3. jan. 2. V uvodniku objavlja radikalna »Republique« željo, da se v 1. 1933 izvrši revizija onih pogodb, ki onemogočajo zblizanje med narodi in ne zagotavljajo splošnega miru v Evropi. Nemčiji je priznan princip oborožitvene enakopravnosti, zdaj pa se dela na tem, da se ta enakopravnost organizira tako, da se omogoči znižanje splošnega oboroževanja. Nemčiji se morajo vrniti neupravičeno odvzete kolonije in razčistiti se mora tudi vprašanje poljskega koridorja. List poziva levčarske stranke, da pridejo tudi one čimprej v tem vprašanju na dnevni red, da ne bi bile pozneje na to prisiljene.

Revolucionarji v Španiji ne dajo miru

Madrid, 3. jan. 2. Kljub najostrejšim ukrepom od strani državnih oblasti je prišlo skoraj po vsej državi do novih večjih prevarnatih poskusov. V rudarskem področju Stiglaru so vrgli 15 bomb, ki so napravile ogromno škodo. Uničene so vse električne naprave, tako da je bil promet v industrijskih obratih ustavljen. V Realu v sevillski pokrajini so anarhisti zažgali katoliško cerkev. Tudi v Barceloni je eksplodiralo več bomb. Materijalna škoda je zelo velika. Vojni minister je izdal naredbo o najstrožjem nadzoru v Madridu, Barceloni in Siracuzi. Oblasti so našle nova skladišča municije in orožja.

Konfinirani španski monarhisti pobegnili

Madrid, 3. jan. AA. Iz Ville Cisnerosa, kamor so jih deportirali zaradi monarhistične vsjade 10. avgusta 1932, je pobegnilo 20 političnih kamencev na francosko jadrnico, ki je zdaj zasledujeta dve španski vojni ladji. Med njimi sta Alfons Burbonski, nekdanji španski kralj, in don Jaime Arcega, sin vojvode Infantada.

Španska vlada je zato odstavila guvernerja pokrajine Río del Oro in poveljnika rtiča Juby. Ugotovilo se je, da je bilo več begunciev v zvezi z domaćini, ki so jim obljubili velike denarne nagrade, če jim pripomorejo k begu. Dognava se, da straže niso sreljale za begunci. Iz tega sklepajo, da so bile v dogovorih z njimi. Poveljnik topničarke, ki je imel nalogo paziti na obalo del Oro, pride pred vojno sodišče.

Aretacije komunistov v Romuniji

Bukarešta, 3. jan. AA. V vsej državi so aretirali veliko število komunistov. Samo v prestolnici so v zadnjih dveh dneh prijeli 160 komunistov, okoli 100 pa na deželi.

Dunajska vremenska napoved: Splošni zračni tlak se ne bo bistveno izpremenil. Ponehalni pa bodo južno-vzhodni vetrovi.

Tudi Francija začela varčevati

Pariz, 3. jan. 1. Med ukrepi, ki jih je izdala vlada radi varčevanja, je sedaj objavljena tudi uredba, ki sta jo predložila v podpis predsedniku republike predsednik vlade Paul Boncour in finančni minister in po kateri se do konca tega leta ne bo smel sprejeti v državno službo noben nov uradnik. Izjeme bodo dopuščene v zares nujnih slučajih, tako postavitev pa bosta morala podpisati dva ministra.

Nujen apel na Roosevelta

Newyork, 3. jan. 2. Okrog 20 najuglednejših ameriških gospodarstvenikov je poslalo apel novemu predsedniku Rooseveltu, da nemudoma prične reševati vprašanje vojnih dolgov, ker bo samo na ta način mogoče vpostaviiti zlati standard. V vseh državah morajo carinske meje izginiti. Ameriške Združene države morajo z ukinitvijo carin omogočiti uvoz blaga v Ameriko, kajti le na ta način se bodo lahko dolžniki iznebili dolgov.

K imenovanju Jouvenela

Jako težavno zblizovanje

Pariz, 3. jan. AA. Havas poroča: Agreman, ki ga je dal italijanski kralj za imenovanje Jouvenela za francoskega poslanika v Rimu, pomeni novo fazo razmerja med Francijo in Italijo.

To razmerje se je navzlic časopisnim člankom, ki so bili včasih dokaj ostri, v zadnjih treh mesecih stalno obračalo na bolje. Ob otvoritvi Italijanske parlamentarne seje je v zvezi s tem predsednik italijanskega senata Federzoni izjavil, da Italija pričakuje od Francije konkretnih predlogov.

Po drugi strani pa so razgovori, ki jih je imel senator Berenger, ko se je mudil v Rimu na Votrovem kongresu, in izjave, ki jih je dal predsednik francoskega senata zunanje-političnega odbora zastopnikom listov, dokazali, da v Franciji želja po zblizanju z Italijo pridobiva terena. Vrhu tega so v Italiji ugodno sprejeli Boncourja kot novega francoskega premijerja in njegovo vladu, v kateri je več članov, kakor n. pr. Pierre Cot in drugi, znanih po svojem stremljenju, da se doseže sporazum med evropskimi državami, na kar najširši temelji.

Naposled bo imenovanje Jouvenela, ki je član francoskega senata, kjer se opaža mnogo izrazitejšo stremljenje po zblizanju med obema državama, olajšalo razgovore med palačo Ghigi in francoskim poslanštvom; kljub temu pa ti razgovori ne bodo potekali brez težkoč.

Francija nima ničesar zahtevati od Italije in zato tudi ne more prva ničesar ponuditi. Zakaj vsaka ponudba s francoske strani bi pomenila toliko, kakor francosko priznanje kakršnekoli pra-

vico in krivice, ki naj bi jo bila doslej storila Italija. Italija s svoje strani pa se tudi ne more zvižeti v vlogo prosilke, ker ravno upa, da bo naposled le Francija prišla s predlogi, in se zato boji, da ne bi oslabil svojih postojank pri morebitnih pogajanjih.

Pogreb Eltimova

Sofija, 3. jan. 1. Danes dopoldne je ob veliki udeležbi mihajlovec bil pogreb pokojnega glavnega urednika »Macedonijec« Simona Eltimova. Pri pogrebu od cerkve sv. Sofije do železniške postaje je prišlo na več mestih do ostrih protestov proti protogostovstvu, in sicer zlasti pred vojnimi ministrstvom, pred stanovanjem predsednika sobranja Matinova, pred zunanjim ministrstvom in pred poslopjem nacionalnega komiteja VMRO. Ker je policija pravočasno ukrenila vse potrebno, ni prišlo do spopadov in pretepov. Na pogreb Simona Eltimova so morale vse macedonske organizacije poslati svoje delegate.

5 milijonov sužnjev na svetu

Frankfurt, 3. januarja. AA. Lady Simon, žena ministra Johna Simona, je napisala v »Frankfurter Zeitung« članek, v katerem se toplo zavzema za odpravo suženjstva. Lady Simon opozarja na to, da je danes še zmerom 5 milijonov ljudi v osrčju Afrike, v Abesiniji in na Daljnem Vzhodu, oklepanih v suženjske verige. (Najbrž jih bo še enkrat toliko — Opomba uredništva.)

Schleicher

Ugledna francoska revija »La Revue de Deux Mondes« prinaša v svoji številki od 1. januarja zanimivo študijo o nemškem kanclerju Schleicherju. Članek je izšel s podpisom Verax, pseudonim, ki navadno zakriva najvišje francoske osebnosti iz diplomacije ali pa generalnega štaba. Za osebnost Schleicherjeve nade pisec te je izrazil francoske stavke politične psihologije:

»Zadnja dva meseca smo često slišali, da sta v Schleicherju dve osebi; najprej oseba pruskega oficirja, ki izhaja iz aristokratske pruske vojaške rodbine in pa oseba modernega človeka, ki je dober sociolog in psiholog, oposoben, da razume potrebe ljudstva in je pripravljen jim tudi zadošiti. Toda danes moramo priznati, da sta se ti dve osebnosti spretno združili valed dolge preizkušnje in pod pritiskom močne volje. Vojak in politik, aristokrat in prijatelj naroda sta eno v oportunistu, ali če hočete v realistu, kakršen je Schleicher. Samo poslušajte ga, kako odgovarja ideologom, ki zahtevajo od njega predvsem preureditev nemške države: »Reformirati ustavo in preurediti državo je res da zelo lepo. Toda najprej je treba, da tisti, ki gladijejo, imajo kaj dajati v trehbu. To je še danes za mene edino bistveno.«

Schleicherjev akepticizem in njegova ironija že dolgo vznemirjata berlinsko družabno kroniko. Nedavno ga je eden njegovih tovarišev iz vele-aristokratskega »Herrenkluba« v neki reviji proglasil za cinika. V resnici pa se je temu prijaznemu generalu posrečilo, da si je v vseh odnosih z zupanjem svetom obrnil avestno mladostnega kadeta. Zato zanj ni nobena zadeva brezupna, je pa zato zelo resna. O dolžnosti si je sam ustvaril edinstveno naziranje, ki ga najbrž ne bi bilo mogoče tehtati z nobenim merilom obče morale. Odločen je v ustvarjanju okoliščin, ki lahko kompromitirajo druge. Zna pa tudi prenašati vse odgovornost, četudi je zvezana s silnimi nevarnostmi.

Svojemu delu se vda kot pravi jetnik in prihaja v urad pred vsemi drugimi in ga zapušča poslednji. Javno izraža svoje zaničevanje nad vsemi tistimi, ki niso znali, kot on pravi, »v sebi pramagati den inneren Schweinehund« (svojo prasičjo leno naravo) in se boje, da bodo kmalu dosegli višek svojih moči. Še bolj pa zaničuje malenkostne in obotavljajoče se značaje. »Tisti, ki mi odgovarjajo, da je nekaj nemogoče in da se to ne da ustvariti, za mene nimajo nobene vrednosti.« Nasprotno pa ljubi vse odločne in drzne ljudi. Hitler mu je zelo ugajal, predno se ni pokazal tako malenkostnega v reševanju nemških vladnih problemov. Ugajajo mu pa še zmiraj Feder, Göhring in Georg Strasser in ni več daleč čas, da se bo s temi hitlerjevci sporazumel. Tako je bil tudi ves srečen, ko je v socialno-demokratskem vodilnem glasilu »Vorwärts« čital o sebi tole sodbo: »Možno je, da bodo socialni demokrati enkrat prisiljeni, da odsejajo glavo generalu Schleicherju; možno pa je tudi, da bo on tisti, ki jo bo njim odsekal.« Toda general Schleicher je gotovo odločen, da ne žrtvuje niti svoje glave niti glave drugih.

Drobne vesti

Berlin, 5. jan. tg. Jugoslovanska vlada je imenovala znanega berlinskega kazenskega zagovornika Justičnega svetnika dr. Ivana Wert-hauerja, za jugoslovanskega konzula honoris causa za Berlin.

Draždane, 3. januarja. AA. Današnjega pogreba nacionalnega socialista Henticha, ki so ga umorili njegovi strankarski tovariši, se je udeležila ogromna množica. Policija je izdala izredno stroge ukrepe, da prepreči nered. Pogreb je potekel brez incidentov.

Berlin, 3. jan. AA. Po izkazu nemške narodne banke z dne 31. decembra 1932 je znašalo zlato kritje bankovcev 25,8% nasproti 27,2% dne 23. decembra. Skupno je bilo 31. decembra 1932 v prometu 5 milijard in 657 milijonov mark bankovcev, medtem ko jih je bilo 31. decembra 1931 6 milijard in 678 milijonov mark.

London, 3. jan. AA. Kompenzacijski urad objavlja podatke o menjalnih poslih v Angliji leta 1932. Obseg teh poslov je v tem letu močno padel. Urad pripisuje to dejstvo splošni gospodarski depresiji, nedelavnosti borz in pa slabosti kratkoročnega trga. Vsi ti menjalni posli so znašali 1. 1932 funtov 32.111.559.000, l. 1931 pa 36.325.369.000. Obseg teh poslov je torej padel v enem letu za nad 4 milijarde.

Berlin, 3. jan. AA. Bivši kancler Cuno je umrl, star 57 let. Bi lje ravnatelj paroplovne družbe Hamburg-Amerika in postal leta 1922. nemški kancler. Njegova politika neizvajanja versajske mirovne pogodbe je imela za posledico zasedbo Porurja po francoskih in belgijskih četah. Kot kancler je uvedel politiko pasivne rezistence in subvencioniranja poruških industrijev, kar je dovelo do katastrofe marke. Ker se je njegova politika pasivne rezistence izjalovila, je moral avgusta 1923 odstopiti kot kancler. Na njegovo mesto je prišel Stresemann. Cuno je nato spet prevzel vodstvo družbe Hamburg-Amerika. Bil je v ozkih političnih zvezah s skrajno desnico in je zlasti podpiral z denarjem hitlerjevo gibanje.

Rim, 3. januarja. tg. Dne 1. januarja so stopile v veljavo nove določbe o vstopu v Vatikan. Tuji morajo za obisk vatikanskih zbirk porabljati nove stopnice pri severnem stolpu vatikanskega obzidja, ki vodijo naravnost v zbirke, dočim so morali tuji do sedaj iti okoli cerkve sv. Petra. Na ta način postane cerkvena država zaprta. Papeški podaniki bodo dobili posebne poštne liste. Dostop k papeškim sobanam ostane dovoljen slejkoprej pri bronastih vratih. Svoboden pa je pristop v hospital sv. Ane in v poštne urade, kateri se nahajajo ob meji, kar je posebne važnosti v nastopajočem svetem letu za filateliste radi novih poštah znamk.

London, 3. januarja. AA. Hudi viharji so večeraj divjali nad Rokavskim zalivom, južno Anglijo in Irsko. V Tipperaryju v Južni Irski je bila škoda prav posebno velika. Vihar je ruval drevesa, odkrival strehe, prevračal avtomobile in povzročil velike prometne nezgode. V Severni Irski pa je morje preplavilo bregove in poškodovalo železniške proge. Vihar je mestoma divjal z brzino 60 milj na uro.

Newyork, 3. jan. AA. V neki tukanjski klub je vdrlo 7 oboženih razbojnikov, ki so oplenili 30 članov kluba. Čeprav se jim ni nihče postavil po robu, so vendar streljali in več ljudi ranili.

Belgrad, 3. januarja. 1. Na Kolarčevi ljudski univerzi je nočjo predaval Niko Bartulović o poeziji Otona Župančiča. Predavanju je prisostvovalo večje število tukanjskih družavnih delavcev in akademskih mladina.

Ali ste že poravnali naročnino?